

The Black Sea – Russia's Obsession

[Marea Neagră - obsesia Rusiei]

Silvia BOCANCEA¹

¹ Lecturer Ph.D., "Petre Andrei" University of Iași, Romania, e-mail: silviabocancea@yahoo.com

Abstract

For centuries, Russia, whether imperialist or republican, has been obsessed with turning the Black Sea into a Russian lake that it can control according to its interests, thus coming into conflict either with the great powers keen to maintain the balance of power, or with the riparian states that see their sovereignty threatened. It officially collaborated with the great powers in order to maintain European harmony (first half of the 19th century), but secretly encouraged the rebellions of the Balkan populations against the Ottoman Empire with the aim of gaining as many territorial advantages as possible from its collapse and, above all, control of the Straits. It supported the modernization of the Romanian Principalities (through the Organic Regulations) but did everything possible to delay their implementation because its intention was to transform them into governorates and to accustom Romanians and Europeans to their presence in these lands. It agreed to the terms of the Montreux Convention on the regime of the Straits (1936), but then exerted "shameless" pressure on Turkey to recognize its control powers on an equal footing with Turkey, and even to build military bases on Turkish territory, ultimately accelerating Turkey's accession to NATO. It took over Ukraine's arsenal (2,800-4,200) of tactical nuclear weapons (1991) with the agreement of the US, which was told that there was "a lack of control and a threat of nuclear terrorism" and then invaded everything "without shame..." Crimea in 2014 and Ukraine in 2022. The maritime obsession of this Empire of Evil, which tramples on territories, populations, and principles of international law, may end like some obsessions do: in fiasco.

Keywords: The Black Sea; Russian lake; control; Straits.

How to cite: Bocancea, S. (2026). The Black Sea – Russia's Obsession. *Anuarul Universității "Petre Andrei" din Iași, Fascicula: Drept, Științe Economice, Științe Politice*, 36, 87-94.
<https://doi.org/10.63331/upalaw/36/o8>

Introducere

Interesul Rusiei pentru controlul Mării Negre, pentru transformarea ei într-un lac rusesc, nu este unul de dată recentă, fiind exprimat mai întâi de Petru cel Mare, preluat energic de Ecaterina a II-a și asumat de către țării care i-au urmat. În secolul al XIX-lea el a fost camuflat în protectoratul revendicat asupra creștinilor ortodocși aflați sub jurisdicția Imperiului Otoman sau în panslavism. De pildă, corespondența dintre Pavel Kiseleff, guvernatorul Principatelor Române, și superiorul său ierarhic, din 1833, în care în mod explicit erau prezentate avantajele pentru Imperiu precum și căile prin care se puteau ele atinge¹, este grăitoare în acest sens. Dar urmărirea interesului rus în Balcani, la Marea Neagră și chiar Mediterana, a fost înțeles corect de către celelalte puteri care aveau interese în zonă și vegheau la menținerea echilibrului de forțe pe continent. Dintre acestea, Marea Britanie și Austria au fost mai atente la mișcările ruse deoarece interesele lor în zonă ar fi avut de suferit de pe urma expansiunii țariste, căci prima revendica controlul asupra gurilor Dunării, în vreme ce a doua dorea ca drumul său prin Mediterana către Indii să nu fie pus în primejdie.

Decăderea puterii otomane pornită în secolul al XVIII-lea a devenit tot mai evidentă pe parcursul secolului următor și a fost contextul în care, pe de o parte, populațiile balcanice au căutat să se desprindă din componența acestuia iar, pe de alta, marile puteri să devină moștenitoare ale „omului bolnav” al Europei. După Congresul de pace de la Viena (1815), marile puteri adunate în „Sfânta Alianță” au cooperat pentru menținerea echilibrului de forțe pe continent, stârpind orice focar revoluționar care ar fi pus sub semnul întrebării legitimitatea ordinii postnapoleoniene. Pe la mijlocul veacului concertul european a început să fie afectat de concurența dintre aliatele conservatoare (Austria și Rusia) pentru controlul gurilor Dunării, respectiv a Balcanilor și Strâmtoarelor Bosfor și Dardanele. Războiul Crimeei (1853-1856), prima mare confruntare de după războaiele napoleoniene, a așezat față în față fostele aliante cu Austria în tabăra învingătorilor și Rusia înfrântă și a făcut ca pactul european să se destrame. Tratatul de pace semnat la Paris în 1856 oprea expansiunea în Balcani și la Marea Neagră a Imperiului țarist, care își pierdea statutul de țară riverană – cele trei județe din sudul Basarabiei (Cahul, Bolgrad, Ismail) reveneau Moldovei, transforma Marea Neagră într-o zonă neutră, închisă tuturor navelor militare, interzicea construirea de fortificații pe țărmul mării sau prezența armamentelor de orice fel, îi impunea să renunțe la pretențiile de a proteja interesele creștinilor ortodocși din Imperiul Otoman și pierdea influența asupra Principatelor și a Serbiei. Abia criza balcanică declanșată în 1875 a repus pe tapet ambiția rusă căreia i s-a dat satisfacție, dar nu așa cum dorea ea prin pacea de la San Stefano, care ar fi însemnat o prezență sporită a Rusiei în Balcani, ci prin Tratatul de pace de la Berlin din 1878 prin care i se ceda sudul Basarabiei, iar aceasta mai anexa și Batumi (Georgia), Kars și Ardahan (Anatolia de Nord). Deși Rusia controla zone importante de pe țărmurile Mării Negre, ea s-a declarat nemulțumită de prevederile Tratatului și a considerat că Germania a trădat-o. În deceniul 3 al secolului al XX-lea, Tratatul de la Sèvres, semnat de puterile învingătoare cu Imperiul Otoman, prevedea că teritoriile la Marea Neagră, Kars, Batumi și Ardahan, pierdute în favoarea Imperiului țarist în urma războiului din 1877-1878, reveneau Porții iar regimul Strâmtoarelor era internaționalizat. „Convenția de la Montreux” din 1936 reglementa circulația navelor prin Strâmtoare în funcție de tipul lor (de luptă sau comerciale) și de situații bine precizate.

¹ Anastasie Iordache, *Principatele Române în epoca modernă*, vol. II, Editura Albatros, București, 1998, p. 17.

Obiectivul exercitării unui control lărgit, direct sau prin interpuși, asupra Mării Negre s-a manifestat și în perioada comunistă, iar în postcomunism din 2014, odată cu invadarea Crimeei și apoi a Ucrainei (2022), a îmbrăcat o nouă înfățișare ideologică („denazificarea”) pentru a ascunde preocupări de natură economică și geo-strategică.

Planul Ecaterinei

Dorința Rusiei țariste de a obține accesul la Marea Neagră s-a conturat în vremea lui Petru cel Mare, cel care la 1700 a anexat portul Azov. Mai apoi, pe fondul declinului lent în care a intrat Poarta începând cu secolul al XVIII-lea, a căutat să smulgă teritoriile acestuia de la Marea Neagră. Astfel, în 1710 țarul a încercat să răstoale populațiile creștine din Balcani împotriva otomanilor dar acțiunea nu a avut succes, ba mai mult în 1711 a fost înfrânt pe Prut și obligat să cedeze Azovul proaspăt obținut. În contextul conflictului ruso-turc din 1736 trupele țariste au cucerit Azovul și au pătruns pe teritoriul Țărilor Române, ajungând la Iași. Pacea de la Belgrad din 1739 acorda Imperiului țarist teritoriul la Marea Azov, dar îi interzicea fortificarea zonei sau dezvoltarea unei flote și îi mai recunoștea unele privilegii comerciale în zona Mării Negre. I se permitea Rusiei să construiască o biserică creștină la Constantinopol și apoi în baza unor articole reinterpretate de diplomații ruși să își aroge dreptul de protecție al creștinilor din tot Imperiul.

Idealurile lui Petru au fost preluate de către țarina Ecaterina cea Mare care le-a augmentat, propunându-și să extindă granițele rusești atât către sud pentru a cuprinde țărmurile Mării Negre, cât și spre vest până în zona polonă. În timpul războiului turco-rus declanșat în 1768, flota otomană din Mediterana de Est a fost distrusă, fapt care a înlesnit ocuparea de către ruși a cetăților Chilia, Akkerman, Ismail, Bender și Brăila. O modificare radicală a echilibrului de forțe din zona Mării Negre s-a înregistrat odată cu dezastrul militar și diplomatic pe care l-a suferit Poarta prin semnarea tratatului de pace de la Kuciuk-Kainargi, în 1774, care acorda Rusiei o zonă între Nipru și Bugul de Sud în care se afla portul Herson, obținând astfel pentru prima oară ieșirea la Marea Neagră, porturile Kerchi și Enikale din Crimeea, i se recunoșteau privilegii comerciale, printre care figura dreptul de liberă navigație pentru navele comerciale în Marea Neagră și prin Strâmțori. Hanatul Crimeei a fost declarat independent, fapt care l-a vulnerabiliza în fața expansiunii țariste. Însă teritoriile ocupate de trupele ruse în timpul conflictului (Ismail, Akkerman, Tighina, Chilia, Brăila, Hârșova și Giurgiu) treceau înapoi sub suzeranitatea Porții.

Dar idealul măreț al țarinei era acela de a dezmembra Imperiul Otoman și de a reface Imperiul Bizantin cu capitala la Constantinople sub protecția Rusiei. Asigurându-se de sprijinul lui Iosif al II-lea al Imperiului Habsburgic, țarina și-a trimis trupele în Crimeea pe care a anexat-o, fapt recunoscut în 1783 și de către Imperiul Otoman care nu putea face față singur avansului rusesc. Apoi a început organizarea acestei cuceriri prin colonizarea de ruși și germani, prin transformarea Hersonului în bază navală și punerea bazelor unei flote a Mării Negre. O altă idee a Ecaterinei era aceea de a crea și un stat numit „Dacia” din unirea celor două Țări Românești sub conducerea unui prinț rus, stat tampon pentru apărarea noilor sale teritorii din zona Mării Negre, și a unui Imperiu greco-bizantin format din Bulgaria, Macedonia și Grecia, condus de nepotul său Constantin. În noul conflict ruso-turc declanșat în 1787, obiectivul Rusiei era acela de a anexa fortărețe precum Akkerman și Ociacov și înființarea statului dac, însă retragerea sprijinului Austriei lui Leopold al II-lea, izbucnirea revoluției franceze în 1789 și situația internațională confuză au dus la semnarea, la Iași, a tratatului de la 1792, prin care se stabilea că Rusia primea Ociacov-ul și teritoriul de până la

Nistru, care devenea graniță între Imperiul Rus și cel Otoman, iar Țările Române treceau sub suzeranitatea Porții.

Așa cum arată Barbara Jelavich², la finalul secolului al XVIII-lea Rusia era o putere dominantă în Orientul Apropiat și principalul pericol la adresa existenței Imperiului Otoman. Dacă în sprijinul Porții s-a plasat în acest secol doar Franța, dar fără a trimite armate în zonă, către finalul veacului marile puteri precum Marea Britanie și Franța au înțeles pericolul pe care-l reprezenta Imperiul Țarist pentru statu-quo-ul zonal și implicațiile negative la adresa propriilor interese în cazul în care Imperiul Otoman s-ar fi prăbușit.

Războiul Crimeei (1853-1856)

După Congresul de la Viena, 1815, marile puteri au cooperat prin intermediul sistemului de congrese pentru a apăra noua ordine europeană bazată pe principiile restaurației, legitimității și echilibrului (balanța de putere – echilibrarea puterilor statelor în sistemul internațional astfel încât niciuna să nu devină hegemon). Rezultatul acestei colaborări a fost menținerea păcii pe continent între 1815-1914, ceea ce nu a însemnat că nu au existat deloc războaie ci că nu au fost conflicte sistemice care să atragă de o parte sau de cealaltă parte toți polii de putere din sistem. Contestarea acestei ordini conservatoare a fost făcută, cu mai mult sau mai puțin succes, de către revoluționari la 1820, 1830, 1848, însă marile puteri, mai ales cele mai conservatoare dintre ele precum Rusia și Austria, au cooperat în vederea înăbușirii lor³.

Deși în aparență alianța ruso-austriacă mergea ca pe roate, ea început să fie erodată de competiția pentru moștenirea Imperiului Otoman. De pildă, în 1821 la declanșarea mișcării eteriste, de revoltă a Balcanilor împotriva Porții în vederea eliberării Greciei, conducătorul ei, Alexandru Ipsilanti, a lăsat să se înțeleagă că acțiunea se bucura de sprijinul țarului, care țar aflat la conferința de la Laibach (Prusia) a dezavuat-o ca să nu fie acuzat că lucrează pe ascuns la surparea concertului european. Și poziționarea față de Principatele Române, în prima jumătate a secolului al XIX-lea, ascunde același interes țarist de a pune mâna pe teritorii ce aparțineau Porții și de a controla gurile Dunării și ieșirea la Marea Neagră. O anexare fățișă ar fi fost rapid contestată de Austria și Anglia și de aceea a recurs la acțiuni precum încurajarea modernizării Principatelor (prin Regulamentele Organice), deși a făcut tot posibilul ca aplicarea lor să fie întârziată cât mai mult⁴. Însuși Kiseleff arăta, în 1833, că poziția Rusiei pe Dunăre s-ar fi consolidat dacă se prelungea ocupația militară a lor, iar pentru aceasta țarul nu trebuia decât să „deplaseze neconținut trupele sale între Prut și Dunăre sub pretextul unor tulburări în Rumelia”⁵. Planul său de anexare a Principatelor nu a fost abandonat ci doar amânat, Rusia așteptând un moment mai favorabil în care Imperiul Otoman slăbit să renunțe singur la suzeranitatea asupra lor⁶.

Decăderea puterii otomane, încercările timide de reformare pornite de sultani precum Mahmud al II-lea, Abdul Mejid, Abdul Aziz și mai ales contestarea puterii otomane de către pașalele răzvrătite precum Ali Pașa sau Muhammad Ali au dat prilej marilor puteri să intervină în favoarea acelei tabere care îi susținea interesele. Astfel, între 1831 și 1832 a izbucnit o confruntare între Muhammad Ali, ce beneficia de consiliere franceză, și sultanul

² Barbara Jelavich, *Istoria Balcanilor. Secolele al XVIII-lea și al XIX-lea*, vol. I, Editura Institutul European, Iași, 2000, p. 76.

³ Eric Hobsbawm, *Era capitalului (1848-1875)*, Editura Cartier Istoric, Chișinău, 2000, pp. 94-101.

⁴ A. Iordache, *op. cit.*, p.18.

⁵ *Ibidem*, p. 67.

⁶ *Ibidem*, p. 68.

Mahmud al II-lea care, pentru a face față situației, a cerut sprijinul Rusiei. În urma acestei colaborări era încheiat un tratat la Unkiar-Iskelessi (iunie 1833) ce prevedea apărarea comună a celor două imperii, dar conținea un articol secret prin care Poarta închidea Strâmtoarea Dardanele pentru navele de război străine cu excepția celor rusești, asigurând astfel o poziție dominantă a Rusiei la Constantinopol, obiectivul major al politicii rusești din acea perioadă⁷. Suspiciunea Austriei și a Franței în legătură cu acest tratat a determinat Rusia să dea asigurări că interesul ei era pentru menținerea Imperiului Otoman⁸. Cel de-al doilea conflict dintre Poartă și Muhammad Ali (1839-1840) s-a finalizat cu înfrângerea otomanilor și intervenția rusă în favoarea lor în Strâmtoarea Bosfor, ceea ce a intrigat marile puteri. Pentru a împiedica consolidarea influenței ruse în zonă, „Convenția Strâmtoarelor” semnată la Londra, în 1841, puneă căile maritime turcești sub supraveghere internațională: în timp de pace circulația navelor de război ale tuturor statelor era interzisă. Acest acord reflecta dorința de colaborare a lui Nicolae I cu Marea Britanie, în vreme ce Franța era percepută ca o amenințare prin susținerea pe care i-o acorda lui Muhammad Ali și prin influențarea mișcărilor revoluționare de pe continent⁹.

La mijlocul secolului pactul european a fost puternic afectat de tensiunile acumulate între marile puteri, pentru ca după 1856 acesta să nu mai existe. În 1851 între Franța și Rusia s-a declanșat un conflict ca urmare a preferinței arătate de sultan călugărilor latini în defavoarea celor greci în apărarea „locurilor sfinte”¹⁰. De-a lungul timpului marile puteri obținuseră anumite drepturi de a susține cauza coreligionarilor lor: Austria prin Tratatul de la Karlowitz, Franța prin acordul din 1740, Rusia prin Tratatul de la Kuciuk-Kainargi. În vremea războaielor napoleoniene catolicii au pierdut teren în fața ortodocșilor în privința locurilor de rugăciune din Țara Sfântă. Napoleon al III-lea a negociat cu sultanul revenirea la situația de dinainte, fapt admis de acesta, dar care a stârnit protestul țarului. În 1853, țarul I-a trimis pe arogantul și autoritarul prinț Menșikov care a pretins nu doar rezolvarea problemei de fond ci și recunoașterea fără echivoc a dreptului Rusiei de a-i proteja pe toți creștinii ortodocși din Imperiul Otoman (circa 12 milioane de supuși otomani), cerere care ar fi dus la o consolidare a poziției Rusiei în Imperiul Otoman și o „deteriorare totală a echilibrului diplomatic din zona răsăriteană a Mediteranei”¹¹. La sfatul englezilor, sultanul a refuzat propunerile rușilor, ceea ce a dus la ocuparea Principatelor Române, aflate sub suzeranitate turcă. Nicolae I nu se aștepta la o intervenție favorabilă unor state aflate la periferia Europei, dar englezii și francezii au trimis câte o flotă în Dardanele. Încercările de negociere purtate de englezi, francezi, austrieci și prusaci au eșuat și au lăsat loc confruntării dintre ruși și turci. Înfrângerea flotei turcilor la Sinope în 1853 a dus la intervenția trupelor anglo-franceze împotriva rușilor. La început, Austria și-a manifestat neutralitatea, dar în 1854 și-a masat trupele la graniță și a trimis un ultimatum Rusiei să își retragă armata din Principate. Ca urmare, rușii au părăsit teritoriile românești, în iulie 1854, locul lor fiind luat de armatele austriece. Terenul principal al confruntărilor s-a mutat în Peninsula Crimeea, unde trupele aliate au debarcat în septembrie 1854 și au supus asediului Sevastopolul, baza principală a flotei țariste la Marea Neagră, care a rezistat timp de un an. În septembrie 1855, Sevastopolul a fost cucerit, Rusia înfrântă fiind nevoită să accepte condițiile de pace din Tratatul de pace de la Paris din 1856 care făceau referire la: menținerea integrității Imperiului Otoman (art. 70) – fapt care aducea

⁷ Barbara Jelavich, *op. cit.*, p. 250.

⁸ A. Iordache, *op. cit.*, p. 68.

⁹ Barbara Jelavich, *op. cit.*, p. 251.

¹⁰ Serge Berstein, Pierre Milza, *Istoria Europei*, vol. IV, Editura Institutul European, Iași, 1998, pp. 131-132.

¹¹ Barbara Jelavich, *op. cit.*, p. 253.

satisfacție Marii Britanii; la neutralitatea Mării Negre (art. 11) – ce implica interzicerea accesului navelor militare, construirea de fortificații sau prezenței armamentelor de orice fel (art. 13); la trecea sub supravegherea Comisiei Europene a Dunării a circulației pe Dunăre (art. 16) – ce aducea câștig de cauză Austriei; retrocedarea celor 3 județe (Cahul, Bolgrad, Ismail) din sudul Basarabiei către Moldova – ceea ce implica pierderea statutului de țară riverană a Rusiei; la înlocuirea protectoratului țarist asupra Principatelor cu garanția colectivă a marilor puteri (art. 27), chiar dacă acestea rămâneau în continuare sub suzeranitate otomană (art. 22). Simțindu-se trădată de Austria, Rusia, odată cu venirea lui Alexandru al II-lea (1854) pe tron, și-a orientat politica externă către Franța pentru a nu rămâne izolată pe plan extern iar în subsidiar să distrugă alianța din timpul războiului Crimeii¹². Acest tratat, prin prevederile sale, oprea pentru două decenii expansiunea țaristă în zonă și făcea ca sistemul lui Metternich să se prăbușească¹³.

*

În contextul formării Germaniei moderne, în deceniul al 8-lea al secolului al XIX-lea, s-a petrecut o apropiere a Rusiei de noul stat german cu care, ca urmare a sistemului de alianțe și contraalianțe creat de Bismark, a alcătuit împreună și cu Austro-Ungaria „Alianța celor trei împărați”. „Alianța celor trei împărați” era convenabilă atât statului german care se proteja de un posibil atac al Franței, cât și celui rus care se asigura astfel că nu va exista o înțelegere austro-germană împotriva sa și căutând totodată să-și apere granițele de vest în cazul unui război cu Anglia în Asia Mică. Pe fondul crizei balcanice, declanșată în 1875, a avut loc întâlnirea ruso-austro-ungară din iulie 1876 de la Reichstadt prin care Balcanii sunt împărțiți în zone de influență: vestul revenindu-i Dublei monarhii, iar estul Imperiului țarist. În acest context, Rusia revendica sudul Basarabiei. Încălcând termenii înțelegerii de la Reichstadt, Tratatul ruso-turc de la San Stefano, martie 1878, aducea atingere intereselor austro-ungare și britanice printre altele prin crearea unui mare stat slav (Bulgaria) în Balcani, viitor satelit al Rusiei și prin faptul că Bosnia și Herțegovina nu erau încredințate Dublei monarhii. Ca urmare, Austro-Ungaria a protestat iar o flotă britanică a intrat în Strâmtori. În mare, noul tratat de pace semnat la Berlin (în iunie 1878) stabilea zona de influență a Austro-Ungariei în vestul Peninsulei Balcanice, în vreme ce Rusia își consolida poziția în est unde primea sudul Basarabiei și mai anexa Batumi (Georgia), Kars și Ardahan (Anatolia de Nord). Deși Rusia controla zone importante de pe țărmurile Mării Negre, ea a fost nemulțumită de prevederile Tratatului de la Berlin și considera că Germania nu i-a întors ajutorul pe care i-l datora din perioada unificării sale, motiv pentru a se înstrăina de aceasta¹⁴. Sistemul de alianțe și de contra-alianțe creat de Bismarck s-a prăbușit odată cu demisia acestuia, pe continent conturându-se două mari alianțe rivale: Tripla Alianță (Germania, Austro-Ungaria, Italia) și Tripla Înțelegere (Franța, Marea Britanie, Rusia).

„... fără rușine...”

După Marele Război, situația Strâmtorilor și a posesiunilor la Marea Neagră a fost reglementată prin Tratatul de la Sèvres, semnat de puterile învingătoare cu Imperiul Otoman, în 1920, prin care teritoriile Kars, Batumi și Ardahan obținute de Imperiului țarist în urma războiului din 1877-1878 reveneau Turciei iar regimul Strâmtorilor devenea unul

¹² *Ibidem*, p. 258.

¹³ Henry Kissinger, *Diplomația*, Editura ALL, București, 1998, p. 91.

¹⁴ S. Berstein, P. Milza, *op. cit.*, p. 192.

internaționalizat: navigația era declarată liberă pe timp de pace pentru toate vasele comerciale sau militare, indiferent de pavilionul sub care navigau.

În 1936, prin Convenția de la Montreaux se stabilea că tranzitul navelor prin strâmțurile Bosfor și Dardanele urma să se facă în raport de tipul acestora (nave de luptă sau nave comerciale) și în raport de patru situații: perioada de pace, perioadă de război în care Turcia nu este un stat beligerant, perioadă de război în care Turcia este stat beligerant, perioadă în care Turcia apreciază că este amenințată. Astfel era garantată libertatea de trecere pentru toate navele civile în timp de pace, iar navele militare erau supuse unor limitări, cum ar fi: obligativitatea transmiterii unei notificări cu 8 zile (pentru statele riverane), respectiv 15 zile înaintea tranzitului către autoritățile turce, care, la rândul lor, trebuiau să informeze părțile la convenție; limitarea tipului, numărului și tonajului navelor de luptă aparținând altor țări decât cele riverane Mării Negre, staționarea acestor nave era limitată la 21 de zile consecutiv; nu era permis accesul portavioanelor și submarinelor. Ideea de bază a Convenției a fost aceea ca statele riverane, și mai exact Turcia, să dețină controlul accesului la Marea Neagră. La ea au aderat URSS, Bulgaria, România, Franța, Marea Britanie, Grecia, Japonia, Iugoslavia, Italia (1938). În 1946 URSS au exercitat presiuni atât de puternice asupra Turciei ca să o determine să îi accepte pe sovietici să participe și ei la controlul asupra strâmțurilor și chiar să le permită construirea de baze militare pe teritoriul turc încât guvernul a depus cererea de aderare la NATO în 1950 și acceptată în 1952.

În perioada postcomunistă, Federația Rusă a preluat obiectivul controlului asupra Mării Negre, obiectiv strategic inclus în „Doctrina maritimă a Federației Ruse” din 2002, unde Marea Neagră este cuprinsă în zonele importante pentru asigurarea intereselor naționale ale Federației Ruse. Discuțiile, din 2007, purtate în legătură cu modificarea Convenției de la Montreaux prin transformarea statutului Mării Negre dintr-o mare închisă într-una deschisă, posibilitatea ca Ucraina și Georgia să adere la NATO, chiar dacă la Summitul de la București din 2008 șansele erau spre zero, toate acestea au grăbit reacția Rusiei, care a atacat Georgia la câteva luni după încheierea Summitului iar în 2014 a preluat peninsula Crimeea și strâmtoarea Kerchi. Vorbind despre această acțiune, șeful de facto al cabinetului de ocupație al Crimeei, Serghei Aksyonov, a declarat că anexarea peninsulei a fost o „operațiune unică” și că totul s-a petrecut „atât de repede, cu îndrăzneală, fără rușine, încât adversarii noștri nu au avut timp să reacționeze”¹⁵. În 2022 aceasta a atacat Ucraina cu scopul declarat de a o „denazifica”, în fapt din dorința de a o elimina de pe piață, în condițiile în care pe platoul Mării Negre aferent acesteia s-au găsit zăcăminte de gaz și petrol (pentru ca Rusia să rămână principalul furnizor de combustibil albastru în Europa) și din motive geo-strategice (dorința de a-și consolida situația în ajunul prăbușirii sistemului mondial)¹⁶.

Concluzii

Obsesia de secole a Rusiei, imperialiste sau republicane, este aceea de a transforma Marea Neagră într-un lac rusesc pe care să-l controleze potrivit intereselor sale, intrând astfel în conflict fie cu marile puteri atente la păstrarea echilibrului de forțe, fie cu statele riverane care-și văd suveranitatea amenințată de acest plan. Colaborând oficial cu marile puteri în vederea menținerii concertului european, pe ascuns aceasta a susținut răsvrătirea populațiilor din Balcani împotriva Imperiului Otoman cu scopul de a-și atrage cât mai multe

¹⁵ <https://hotnews.ro/?s=de+ce+a+inceput+razboiul+ruso-ucrainean>, accesat 12 noiembrie 2025.

¹⁶ Serhii Hakman, „Războiul ruso-ucrainean. Aspecte de drept internațional în războiul hibrid”, în Sorin Bocancea (coord.), *Războiul din Ucraina. Un conflict regional cu efecte globale*, Editura Institutul European, Iași, 2022, pp. 391-392.

avantaje teritoriale de pe urma prăbușirii lui și controlul Strâmtorilor. Susținătoare a modernizării Principatelor Române (Regulamentele Organice), a făcut tot posibilul să amâne punerea lor în practică și de fapt să le transforme în gubernii, dar fără să irite celelalte mari puteri. A fost de acord cu termenii Convenției de la Montreaux privind regimul Strâmtorilor, dar apoi a exercitat presiuni puternice asupra Turciei ca să i se recunoască atribuții de control la paritate cu aceasta, ba chiar să construiască baze militare pe teritoriul statului turc accelerând, în cele din urmă, aderarea acestuia la NATO. Au preluat arsenalul (2800-4200) de arme nucleare tactice al Ucrainei (1991) cu acordul SUA, cărora le-au spus că aici exista „o lipsă de control și o amenințare de terorism nuclear” după cum afirmă Sipalski¹⁷, șeful serviciului de informații militare al Ucrainei în anii '90, și apoi au invadat Crimeea în 2014 și Ucraina în 2022. Obsesia maritimă a acestui Imperiu al Răului care calcă în picioare teritorii, populații, principii de drept internațional se poate termina ca orice obsesie printr-un fiasco.

References

- Serge Berstein, Pierre Milza, *Istoria Europei*, vol IV, Editura Institutul European, Iași, 1998.
- Serhii Hakman, „Războiul ruso-ucrainean. Aspecte de drept internațional în războiul hibrid”, în Sorin Bocancea (coord.), *Războiul din Ucraina. Un conflict regional cu efecte globale*, Editura Institutul European, Iași, 2022.
- Eric Hobsbawm, *Era capitalului (1848-1875)*, Editura Cartier Istoric, Chișinău, 2000.
- Anastasie Iordache, *Principatele Române în epoca modernă*, vol. II, Editura Albatros, București.
- Barbara Jelavich, *Istoria Balcanilor. Secolele al XVIII-lea și al XIX-lea*, vol. I, Editura Institutul European, Iași, 2000.
- Henry Kissinger, *Diplomația*, Editura ALL, București, 1998.
- <https://romania.europalibera.org/a/rusii-s-au-miscat-rapid-cum-si-a-pierdut-ucraina-arsenalul-de-arme-nucleare-tactice-/33297607.html>, accesat 25 noiembrie 2025.
- <https://hotnews.ro/?s=de+ce+a+inceput+razboiul+ruso-ucrainean>, accesat 12 noiembrie 2025.

¹⁷ <https://romania.europalibera.org/a/rusii-s-au-miscat-rapid-cum-si-a-pierdut-ucraina-arsenalul-de-arme-nucleare-tactice-/33297607.html>, accesat 25 noiembrie 2025.